

ВЕРХОВНИЙ СУД

КАСАЦІЙНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД

вул. П. Орлика, 4а, м. Київ, 01043, код ЄДРПОУ 41721784

На № 3.16-12м/300/2020 від 02.07.2020
Донецький апеляційний суд

На № 6/н від 02.07.2020
Київський апеляційний суд

У Касаційному кримінальному суді у складі Верховного Суду розглянуто звернення голови Донецького апеляційного суду Лісового О.О. (вх. № 290/0/157-20 від 02 липня 2020 року) та секретаря судової палати з розгляду кримінальних справ Київського апеляційного суду Мосьондза І.А. (вх. № 289/0/157-20 від 02 липня 2020 року) щодо вирішення питання про те, чи підлягають з 01 липня 2020 року адміністративній відповідальності за статтею 130 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) особи, які вчинили керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, до 01 липня 2020 року.

1. До набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» № 2617-VIII від 22 листопада 2018 року (далі – Закон), тобто до 01 липня 2020 року, КУпАП передбачав адміністративну відповідальність за керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції.

Після набрання чинності Законом, тобто з 01 липня 2020 року, відповідальність за керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, а також передача керування транспортним засобом особі, яка перебуває в стані такого сп'яніння чи під впливом таких лікарських препаратів, а так само відмова особи, яка керує транспортним засобом, від проходження відповідно до встановленого порядку огляду на стан алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння

або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, вживання водієм транспортного засобу після дорожньо-транспортної пригоди за його участю алкоголю, наркотиків, а також лікарських препаратів, виготовлених на їх основі (крім тих, що входять до офіційно затвердженого складу аптечки або призначені медичним працівником), або після того, як транспортний засіб був зупинений на вимогу поліцейського, до проведення уповноваженою особою медичного огляду з метою встановлення стану алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або щодо вживання лікарських препаратів, що знижують його увагу та швидкість реакції, чи до прийняття рішення про звільнення від проведення такого огляду, було виключено з частин першої та третьої статті 130 КУпАП та закріплено у статті 286-1 «Керування транспортними засобами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції».

2. Звертаємо увагу, що відповідно до частини першої статті 8 КУпАП особа, яка вчинила адміністративне правопорушення, підлягає відповідальності на підставі закону, що діє під час і за місцем вчинення правопорушення. Близькі за змістом положення містяться у частині другій статті 4 КК, відповідно до якої кримінальна протиправність і караність, а також інші кримінально-правові наслідки діяння визначаються законом про кримінальну відповідальність, що діяв на час вчинення цього діяння. Зазначені положення кореспондуються з положеннями частини другої статті 58 Конституції України, згідно з якою ніхто не може відповідати за діяння, які на час їх вчинення не визнавалися законом як правопорушення.

Доцільно взяти до уваги, що у теорії права виділяють три види дії нормативно-правового акта: 1) пряма дія; 2) зворотна (ретроактивна) дія; 3) переживаюча (ультраактивна) дія.

Переживаюча (ультраактивна) дія (окремі положення нормативно-правового акту продовжують свою дію навіть після втрати чинності внаслідок скасування всього нормативно-правового акта чи зміни відповідної його частини). Зокрема, ультраактивність має місце тоді, коли приписи нормативно-правового акта, який діяв раніше, поширюються на не реалізовані або не припинені на момент втрати ним чинності правовідносини, оскільки дія акта, який вводиться замість діючого раніше, поширюється лише на нові правовідносини, що виникнуть після набрання ним чинності.

Виходячи із цих положень до осіб, які до 01 липня 2020 року вчинили керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість

реакції, або інші дії, виключені зі статті 130 КУпАП, має бути застосовано закон, що діяв під час і за місцем вчинення правопорушення.

3. У свою чергу, стаття 8 КУпАП передбачає, що закони, які пом'якшують або скасовують відповідальність за адміністративні правопорушення, мають зворотну силу, тобто поширюються і на правопорушення, вчинені до видання цих законів. Закони, які встановлюють або посилюють відповідальність за адміністративні правопорушення, зворотної сили не мають. Аналогічні положення містяться у частині другій статті 5 КК, згідно з якою закон про кримінальну відповідальність, що встановлює кримінальну протиправність діяння, посилює кримінальну відповідальність або іншим чином погіршує становище особи, не має зворотної дії в часі.

Виходячи із зазначених положень особи, які до 01 липня 2020 року вчинили керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або інші дії, виключені зі статті 130 КУпАП, не можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності за статтею 286-1 КК, адже Законом було посилено юридичну відповідальність і замість адміністративної відповідальності було передбачено кримінальну відповідальність, яка є найбільш суворою за змістом державного примусу та правовими наслідками. Так, на відміну від статті 130 КУпАП у редакції від 07 липня 2016 року, згідно з якою керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції тощо, каралось штрафом у розмірі шестисот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керування транспортними засобами на строк один рік, санкція статті 286-1 КК передбачає покарання у виді штрафу від однієї до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк до трьох років.

4. Підстава для закриття провадження у справі про адміністративне правопорушення, передбачена пунктом 6 частини першої статті 247 КУпАП, також відсутня. Згідно з цим пунктом провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю в разі скасування акта, який встановлює адміністративну відповідальність.

Звертаємо увагу, що в цьому пункті йдеться про випадки скасування акта, яким встановлена адміністративна відповідальність, натомість у результаті внесення змін

до статті 130 КУпАП юридична відповідальність за керування транспортними засобами особами в стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції, або інші дії, виключені зі статті 130 КУпАП, була не скасована, а навпаки посилена.

5. Статтею 253 КУпАП встановлено, що, якщо при розгляді справи орган (посадова особа) дійде до висновку, що в порушенні є ознаки кримінального правопорушення, він передає матеріали прокурору або органу досудового розслідування.

Звертаємо увагу, що передача матеріалів справи про керування транспортними засобами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції тощо, з тих міркувань, що зазначене діяння, передбачене статтею 286-1 КК, не може бути здійснена з огляду на те, що у статті 253 КУпАП йдеться про випадки, коли було вчинено кримінальне правопорушення, однак з тих чи інших об'єктивних або суб'єктивних підстав замість відкриття кримінального провадження було розпочато провадження у справі про адміністративне правопорушення.

Таким чином, суди мають здійснювати розгляд справ про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 130 КУпАП, які було вчинено до 1 липня 2020 року, відповідно до цієї статті у редакції, чинній на час вчинення таких діянь.

В.о. голови
Касаційного кримінального суду

Валентина ЩЕПОТКІНА